

■ Ἐπὶ τῇ ἱερᾷ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσσοστόμου (13ῃ Νοεμβρίου)

Μάτια, Φρύδια, Βλέφαρα*

ΑΥΤΟΣ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ἐπιγραμματικὰ νὰ εἶναι ὁ τίτλος μέρους τῆς ὁμιλίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννη Χρυσσοστόμου πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα στὴν Ἀντιόχεια.

Βρισκόμαστε στὸ 387, δηλαδὴ στὴν ταραγμένη περίοδο τῆς πόλεως ἐξαιτίας τῆς ἐπιβολῆς νέων φόρων ἀπὸ μέρους τῆς κεντρικῆς κυβερνήσεως τοῦ Βυζαντίου. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀντιόχειας ἀντέδρασαν σὲ τέτοιο βαθμό, ποὺ κάποιοι κατέστρεψαν τοὺς ἀνδριάντες τοῦ αὐτοκράτορα Θεοδοσίου, τοῦ πατέρα του, τῆς αὐτοκράτειρας Πλακίλλας καὶ τῶν ἀνήλικων παιδιῶν τους Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου. Οἱ δρᾶστες παρέμειναν ἄγνωστοι καὶ οἱ φῆμες ὀργιάζαν ὅτι στρατεύματα κατευθύνονταν ἐναντίον τῆς πόλεως.

Κατὰ τὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα ὁ Ἰωάννης ἐκφώνησε εἴκοσι τέσσερις ὁμιλίες. Στὴν ἐνδέκατη ὁμιλία του τὰ πράγματα εἶχαν πάρει καλὴ τροπὴ καὶ τὰ πνεύματα εἶχαν ἡρεμήσει, ἔτσι ποὺ ὁ λόγος τοῦ Χρυσσοστόμου νὰ εἶναι εὐχαριστήριος στὸ Θεὸ ἐξαιτίας «τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν ἐκ τῆς στάσεως προσδοκηθέντων κακῶν». Ἡ ὁμιλία, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μόνιμο θέμα, ἀσχολήθηκε καὶ ἐναντίον «τῶν τὸ σῶμα ἡμῶν διαβαλλόντων», γιὰ νὰ προχωρήσει καὶ νὰ ἐξάρει τὴν «περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς». Τὸ πιὸ ἐνδιαφέρον μέρος τοῦ θέματος ἦταν αὐτὸ ποὺ ἀφορᾷ ἢ ἐπιγραφὴ τῆς τωρινῆς ἱστορίας μας:

Ἐσύ, λοιπόν, ἂν θέλεις νὰ μάθεις πόση εἶναι ἡ σοφία Αὐτοῦ ποὺ μᾶς δημιούργησε, σκέψου τί γίνεται μὲ τὸν πηλό! Μπορεῖ νὰ κάνει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ τοῦβλο καὶ τὸ κεραμίδι; Νά ὁμως ποὺ ὁ ἀριστοτέχνης Θεὸς κατάφερε ἀπὸ τὴν ὕλη ποὺ φτιάχνεται μόνον τὸ τοῦβλο καὶ τὸ κερα-

μῖδι νὰ φτιάξει ἓνα τόσο καλὸ μάτι, ὥστε νὰ τὸ θαυμάζουν ὅλοι ὅσοι τὸ βλέπουν. Πράγματι, ἔδωσε στὸ μάτι τέτοια δύναμη, ὥστε νὰ βλέπει τόσο μεγάλο διάστημα, ἔτσι ποὺ ἡ μικρὴ κόρη τοῦ ματιοῦ νὰ μπορεῖ νὰ ἀντιλαμβάνεται κάθε τι ποὺ περιέχεται στὸ χῶρο, ὅπως τὰ βουνά, τὰ φαράγγια καὶ τὰ πελάγη, ἀκόμη δὲ καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανό. Ὅλα χωροῦν σ' ἐκείνη τῇ μικρῇ κόρη.

Μὴν ὁμως πείθεις γιὰ τὰ δάκρυα καὶ γιὰ τὶς «λήμες» [δηλ. τσίμπλες], γιὰτὶ αὐτὸ ἔγινε γιὰ τὴ δική σου ἀμαρτία. Ἀλλὰ πρέπει νὰ καταλάβεις αὐτὴ τὴν ὁμορφιὰ τοῦ ματιοῦ καὶ τὴ δύναμὴ του, καθὼς διασχίζει τόσο μεγάλες ἀποστάσεις ἀέρος χωρὶς νὰ κουράζεται καὶ νὰ μοχθεῖ. Τὰ πόδια, ὁμως ὕστερα ἀπὸ λίγο διάστημα πονοῦν καὶ ἐξασθενοῦν, ἐνῶ τὸ μάτι διαβαίνει τόσο μεγάλο ὕψος καὶ τόσο μεγάλο πλάτος χωρὶς νὰ νιώσει καμιά ἀδυναμία. Ἐπειδὴ τὸ μάτι εἶναι ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἀνθρώπου τὸ πιὸ ἀναγκαῖο, δὲν τὸ ἄφησε [ὁ Θεὸς] νὰ πιέζεται ἀπὸ τὸν κόπο, ὥστε ἡ ὑπηρεσία του νὰ εἶναι ἀνεμπόδιστη.

Ποιά λόγια μποροῦν νὰ περιγράψουν ὅλη τὴν ἀρετὴ αὐτοῦ τοῦ μέλους; Ἀλλὰ γιὰτὶ νὰ μιλάω γιὰ τὴν κόρη τοῦ ματιοῦ καὶ τὴν ὀπτική της δύναμη; Ἄν τώρα κάνουμε λόγο γιὰ τὶς βλεφαρίδες τοῦ ματιοῦ, ποὺ θεωροῦνται ὅτι εἶναι τὸ εὐτελέστερο ἀπ' ὅλα τὰ μέλη, παραταῦτα καὶ σ' αὐτὲς θὰ ἀνακαλύψεις τὴ σοφία τοῦ δημιουργοῦ Θεοῦ. Ὅπως τὰ ἀγάνια προβάλλουν στὰ στάχυα σὰν δόρατα καὶ ἀπομακρύνουν τὰ πτηνά, καθὼς δὲν τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ κάθονται στὸν καρπὸ καὶ νὰ σπᾶνε τὸ στάχυ ποὺ εἶναι πιὸ ἀδύνατο, τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὰ μάτια, ὅπου οἱ τρίχες τῶν βλεφάρων σὰν ἀγάνια καὶ δόρατα προβάλλουν καὶ ἀπομακρύνουν τὴ σκόνη καὶ ὅλα ἐκεῖνα ποὺ ἐνοχλοῦν τὰ μάτια.

Δὲς πάλι καὶ μιὰ ἄλλη περίπτωσι σοφίας τοῦ Θεοῦ ποὺ δὲν εἶναι κατώτερη ἀπὸ τὴν προηγούμενη. Ἀφορᾷ τὰ φρύδια. Ποιὸς δὲ θὰ θαυμάσει τὴ θέση τους σὲ σχέση μὲ τὰ μάτια; Δὲν ἀπλώνονται πιὸ πέρα ἀπὸ τὸ μέτρο, ὥστε νὰ μὴ σκιάζουν τὰ μάτια, οὔτε πάλι εἶναι μικρὰ ὥστε νὰ ὑπολείπονται. Ἐπίσης ἐξέχουν πάνω ἀπὸ τὸ μάτι ὅπως ὁ γεῖσος στὸ σπίτι, γιὰ νὰ συγκρατοῦν τὸν ἰδρῶτα ποὺ κα-

τεβαίνει ἀπὸ τὸ κεφάλι καὶ νὰ μὴν ἀφήνουν νὰ στενοχω-
ριοῦνται τὰ μάτια. Γι' αὐτὸ καὶ τρίχες φυτρώνουν ἔτσι ποῦ
μὲ τὴ δασύτητά τους κατακρατοῦν ὅ,τι κατρακυλάει καὶ μὲ
πολλὴ ἀκρίβεια στεγάζουν τὰ μάτια, ἐνῶ συγχρόνως προσ-
φέρουν στὴν ὄψη ὁμορφιά. Καὶ δὲ θὰ θαυμάσουμε μόνο
αὐτό, ἀλλὰ καὶ κάτι ἄλλο ποῦ δὲν εἶναι μικρότερο τοῦ
προηγούμενου. Πές μου, γιατί οἱ τρίχες τοῦ κεφαλιοῦ με-
γαλώνουν καὶ κουρεύονται, ἐνῶ οἱ τρίχες τῶν φρυδιῶν
δὲν κουρεύονται; Κι αὐτὸ δὲν ἔγινε σ' ἐμᾶς ἀπλὰ καὶ
τυχαῖα, ἀλλὰ γιατί διαφορετικὰ θὰ σκοτεινιάσουν τὰ μά-
τια, ὅπως συμβαίνει στοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἔχουν προχω-
ρήσει σὲ βαθιὰ γεράματα.

Γι' αὐτοὺς ποῦ προσέχουν ἀρκοῦν τὰ ὅσα εἶπα γιὰ νὰ
καταλάβουν ὅτι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ διαλάμπει μέσα ἀπὸ τὴ
δική μας δημιουργία. Ἀφήνω, λοιπόν, τὸ μέρος αὐτό, στοὺς
εἰδικούς γιὰ νὰ τὸ ἐρευνήσουν μὲ ἀκρίβεια, ὥστε νὰ προ-
χωρήσω σὲ ἄλλο θέμα [...]**.

(*) Ἡλία Βουλγαράκη, Καθημερινὲς Ἱστορίες Ἁγίων καὶ Ἀμαρτωλῶν στὸ Βυζάντιο,
ἔκδ. β', «Μαῖστρος», Ἀθήνα 2002, σελ. 152-155.

(**) *Εἰς τοὺς Ἀνδριάντας*, ΙΑ', γ' / PG 49, 122D-123B καὶ 124B.